

theologians. In his letters, Melanchthon expressed deep regret and disappointment with insincerity of politicians, disrespect of imperial and local authorities, and quarrels among fellow theologians.

The Prince-electoral of Saxony aggravated the whole deal by his non-attendance of the Imperial Diet and severe control, which he tried to exercise over the Protestant theologians. He appreciated Melanchthon's erudition, but doubted his steadfastness. In the Prince's opinion, Melanchthon as an Erasmian humanist could sacrifice controversial statements from the Apology in order to find compromise with Catholics. Thus, the Prince-electoral had written detailed instructions for theologians. In several paragraphs, he explained how to handle Melanchthon: the reformer had to be all the time under surveillance; Prince also limited access to him. Working under such conditions, Melanchthon was left with no illusions concerning the outcomes of the dispute. He felt himself alienated and isolated among the Protestant theologians and could not manage to unite Schmalkalden allies.

Conclusion. The study rejects the stereotype of Melanchthon as a reformer always aiming at compromise at any price, which was previously widely promoted in the historiography. Melanchthon's letters written before and during the Imperial Diet convince that the reformer was aware of boundaries of permissible diplomatic maneuvers. In his correspondence, Melanchthon harshly criticized religious leaders and politicians, used unusual for him figures of speech and repeatedly underlined his own position. Thus, we see the Erasmian humanist in the new light as a firm and even adamant reformer, who never crosses the line of the admissible compromise.

Key words: Philip Melanchthon, compromise, correspondence, Diet, Reformation, Dispute, letters, ecumenism, theology, Humanism.

Одержано редакцією 17.10.2018
Прийнято до публікації 15.11.2018

УДК 930.24 Боберський
DOI: 10.31651/2076-5908-2018-3-4-53-59

СОВА Андрій Олегович,
кандидат історичних наук, доцент,
доцент Львівського державного
університету фізичної культури
імені Івана Боберського
e-mail: andrijsova@yahoo.com

ІВАН БОБЕРСЬКИЙ – ПОПУЛЯРИЗАТОР ЛЕЩЕТАРСТВА СЕРЕД УКРАЇНЦІВ

Пропонована стаття присвячена видатному українському педагогу, громадському, культурно-просвітньому та військово-політичному діячу, редактору, журналісту, меценату, основоположнику української тіловиховної і спортової традиції, професору Іванові Боберському (1873–1947). На прикладі лещетарства (лижного спорту), розглядається питання становлення та розвитку різних видів змагу (спорту) в українському суспільстві Львова та Галичини у першій третині ХХ століття. На основі різнопланових джерел комплексно досліджено внесок “Батька українського тіловиховання” Івана Боберського у становлення та розвиток лещетарства. Звернено увагу на публікаціях присвячених лещетарству, теоретико-методичних працях, постанні самоназв та термінів з цього виду спорту. Показано роль Івана Боберського у поширенні лещетарства у руханково-спортових товариствах, запровадження його у навчальний процес державних гімназій Галичини з українською мовою викладання та дозвілля. Хронологічні межі охоплюють першу третину ХХ століття. Запропонована публікація – це один крок до відновлення національної пам'яті українського народу, повернення з забуття не лише імені Івана Боберського, а й історичного і культурного феномену українського тіловиховання, творцем і визначним діячем якого він був.

Ключові слова: Іван Боберський, Галичина, Львів, змаг (спорт), лещетарство (лижний спорт).

Постановка проблеми та аналіз досліджень і публікацій. У кінці ХІХ – на початку ХХ ст. у Галичині поширюються та розвиваються різні види спорту, зокрема футбол, теніс, гокей, боротьба, лижний спорт, велосипедний спорт, стрільба, ковзанярський спорт тощо. Одним із перших в українському середовищі їх опановував і популяризував педагог, громадський і культурно-просвітній діяч, видавець, журналіст, організатор та меценат Іван Боберський (1873–1947) [30–32]. Це він проводив у теоретичній та практичній площинах.

У теоретичному плані Іванові Боберському вдалося зробити чимало, що викликало водночас подив, зацікавлення і захоплення. Як теоретик він, ознайомившись зі спеціальною закордонною літературою того часу, перекладав, писав, укладав і видавав одні з пер-

ших українських посібників з тіловиховання і спорту: «Забави й гри рухові» [5], «Копаний м'яч» [7], «Ситківка» [8], «Впоряд» [1], «Лавчина і щєблівка» [11], «Нові шляхи до тілесного виховання» [13] тощо. Іван Боберський розробляв та адаптував до української мови іноземні гімнастичні й спортивні поняття і терміни, які через ці видання потрапляли до широкого вжитку. У словнику українця початку ХХ ст. з'явилися слова: копаний м'яч (футбол), ситківка (теніс), гаківка (гокей), дужання (боротьба), лещетарство (лижний спорт), наколесництво (велосипедний спорт), стріляння до влучі (стрільба), санкарство (санний спорт), совгарство (ковзанярський спорт), відбиванка (волейбол), пливацтво (плавання), кошиківка або кошівка (баскетбол) та ін.

Щодо практичної площини, то Іван Боберський їздив на різноманітні семінари і конгреси, які відбувалися в країнах Європи. Також він собисто як аматор займався багатьма видами спорту, залучав до них своїх колег і вихованців із середовища “Українського спортивного кружка” при Академічній гімназії та філії у Львові і українського гімнастичного товариства “Сокіл-Батько”, спортивного товариства вищих шкіл Львова “Україна”, скаутської організації “Пласт”, “Змагового Союзу” тощо. Про це засвідчують численні публікації в пресі, документи, спогади співробітників, учнів і очевидців подій та чимало світлин (фотографій) [19; 28].

У сучасній українській історіографії про історію лещетарства в українському середовищі Галичини та роль в цьому процесі Івана Боберського йдеться лише побіжно та принагідно. З огляду на це підготовлено дану розвідку.

Метою статті є на основі різнопланових джерел комплексно дослідити внесок Івана Боберського у становлення та розвиток лещетарства у Галичині. Хронологічні межі охоплюють першу третину ХХ століття.

Джерельною основою для дослідження послужили документи Центрального державного історичного архіву України у Львові (фонд 312 (“Українське спортивне товариство “Сокіл-Батько”, м. Львів”), приватний архів Степана Гайдучка (м. Львів), львівська періодика (“Сокільські Вісти”, “Свобода”, “Діло”, “Вісти з Запорожа”, “Сокільські Вісти”), праці Івана Боберського, спогади учня та послідовника Івана Боберського Степана Гайдучка.

Виклад основного матеріалу. Член українського товариства “Сокіл-Батько” Нестор Яців 1928 р. у публікації “Причинки до історії українського сокілства” [35] писав, що 1904 р. при гімнастичному товаристві “Сокіл” завдяки Іванові Боберському та Альфреду Будзиновському (на той час очолював “Сокіл” у Львові) створено клуб лещетарів. Однак будь-яких інших повідомлень у пресі та документальних матеріалів про період 1904–1907 рр. відшукати не вдалося. Перші згадки про Івана Боберського і лещетарство на сторінках українських газет вдалося віднайти лише починаючи з 1908 р.

Своїми зацікавленнями зимовими видами спорту Іван Боберський ділився в українських часописах “Сокільські Вісти”, “Вісти з Запорожа” та “Діло”. Так, 21 січня 1909 р. на сторінках органу українського гімнастичного товариства “Сокіл” (з 1909 р. товариство змінило назву на “Сокіл-Батько”) у Львові “Сокільські Вісти” з'явився його допис під назвою “Хід на лещетах” [15]. У ній автор, покликаючись на працю М. Здарського, видану 1904 р. у Гамбурзі, описав правила їзди на лещетах. 4 лютого 1909 р. у часописі “Сокільські Вісти” Іван Боберський опублікував огляд, у якому навів перелік праць за 1904–1908 рр., які торкалися зимових видів спорту, в тому числі й лещетарства, із зазначенням кількості ілюстрацій у цих виданнях [9].

Для атуалізації лещетарства серед української спільноти Галичини Іван Боберський 15 лютого 1909 р. перший в історії Львова об'їхав місто на лещетах. Розміщені про це замітки на сторінках української львівської преси, зокрема часопису “Діло” та “Вісти з Запорожа” привернули увагу до занять лещетарством. Докладний опис своєї лещетарської мандрівки він опублікував у “Ділі” [12]. Зауважимо, що з нагоди 20-річчя цієї події “Карпатський лещетарський клуб” (створений у Львові 1924 р.) 3 березня 1929 р. провів лещетарську мандрівку довкола Львова [36]. У грудні 1910 р. вихованець Івана Боберського Петро Франко також на лещетах здійснив мандрівку довкола Львова. З цього приводу 8 грудня 1910 р. у часописі “Вісти з Запорожа” з'явилася публікація “Лещетами наоколо Львова” такого змісту: “Дня 4.ХІІ. обїхав член “Сокола-Батька” друг Петро Франко Львів на лещетах. Мав місто все по лівій руці. Точний опис тої їзди помістимо в найблизшій числі. Їзда тревала 7 годин, отже о 2 години менше, як їзда друга [Івана] Боберського, що обїжджав Львів на лещетах

в зимі з початком 1909 р. Хто тепер побє сей осяг? Українських лещетників є вже досить. Не треба крутити ся на однім місци, або їздити безцільно, але робити плянові прогульки, що булиб доказом української сили і витривалости!” [26].

29 грудня 1910 р. у часописі “Вісти з Запорожа” з’явилася публікація Івана Боберського “Спорт в році 1910”, де було зроблено огляд різних видів спорту на теренах Австро-Угорської імперії. У ній між іншим зазначалося: “Зимові спорти розвивають ся дуже добре. Відень заложив ховзанку на штучно мороженім леді. В штучній їзді на совгах здобув світову мисть вже девятий раз Швед Сальхов, мисть в скорости на совгах здобув новий чоловік Росіянин Струнников. Шлях для бобів (двосанках) на Семерінгу доповнено електричними знаками. Угри зачали їзду на двосанках в Татранській Ломниці, головнім місци угорських зимових спортів” [14].

У 1912 р. Іван Боберський видав науково-методичну працю “Їзда на лещетах”. Для неї було підготовлено низку світлин, на яких він особисто демонстрував прийоми та техніку лещетарства. Ця праця вийшла друком 28 лютого 1912 р. на сторінках сокільського часопису “Вісти з Запорожа” [10]. Висвітлюючи техніко-тактичні особливості лещетарства, Іван Боберський звернув увагу й на те, що світливці (фотографи) “не були в стані схопити всі тоті рухи, яких я потребував. Не знають еше сили снігового блиску і перетримують знимки” [10, с. 7].

Окрім публікацій в пресі, Іван Боберський, з метою підвищення рівня обізнаності та отримання кваліфікації із вміння їзди на лещетах, брав участь у лещетарських курсах, які проводилися в різних містах Австро-Угорщини. Зокрема, у тижневому лещетарському курсі у Гезінгу в Штирії, який тривав з 2 до 7 січня 1912 р. [10, с. 7; 23, с. 5]. У сокільській періодичній час-від-часу публікувалися повідомлення про проведення таких заходів [27].

У 1907/1908 навчальному році Іван Боберський впровадив лещетарство в “Українському спортовому кружку” (УСК), який діяв в Академічній гімназії та її філії у Львові з 1906 р. Гімназійні звіти, які готував Іван Боберський, засвідчують, що у 1907/1908 навчальному році для гімназистів було закуплено одну пару лещет [3], у 1908/1909 – їх вже було дві [4]. З часом збільшилася кількість спортивного інвентарю та учнів, які займалися лещетарством. Так, у звіті Академічної гімназії за 1909/1910 навчальний рік Іван Боберський вказував: “Коли упорядкуємо спорти після числа любителів, а зачнемо від найбільшого числа, то дістанемо такий порядок: кичка – 544, їзда верхом – 504, союзняк [футбол. – А. С.] – 414, плаванє – 375, веслованє – 341, їзда на совгах [ковзанах. – А. С.] – 317, танець – 163, їзда на ровері – 111, легка атлетика – 60, ситківка [теніс. – А. С.] – 17, їзда на лещетах – 14” [5].

Іван Боберський часто виступав з доповідями про зимові види спорту, у тому числі лещетарство, перед українськими спортивними осередками, громадськими організаціями та широкими верствами українського населення Галичини. Відомо, що спортове товариство студентів вищих шкіл Львова «Україна» неодноразово організовувало з ним зустрічі для популяризації різновидів спорту у Львові та активізації спортивного руху серед українців. Для прикладу, 10 грудня 1911 р. у рухівні (гімнастичному залі) «Сокола-Батька» по вул. Руській, 20 Іван Боберський мав відчит «Про зимові спорти» [17; 18]. На захід прибуло 178 зацікавлених осіб. «Батько українського тіловиховання» торкнувся теми становлення і розвитку зимових видів спорту в країнах Європи та США. Степан Гайдучок, присутній на цьому заході, так описав виклад Івана Боберського: «Довідали ся ми, що Стирийці в році 1904, зробили з’їзди на санчатах спорт. Американець Jackson Наупе навчив Европу штучної їзди на совгах, а під впливом Нанзена до двох літ познакомлюєть ся середуца Европа з лещетами, яких від давна уживали Фіни і другі північні народи в щоденнім житю. Як впливає спорт на вдачу народа, сьвідчать Американці. Всюди ведуть боротьбу о першенство. Рухливі, товариські, меткі, енергічні, охочі поборювати перепони, самостійні. Спорт і нашу сонливу вдачу перемінить на вдачу Американця. Увагою, що за кількадесять літ готові ми доперва зрозуміти вагу спорту, закінчив прелєгент» [18]. Під час відчиту (виступу) професор Іван Боберський продемонстрував присутнім спортовий інвентар, який використовувався взимку. Частину доходу з цього та інших подібних заходів керівництво СТ «Україна» передавало на викуп земельних ділянок під руханково-спортову площу «Сокола-Батька» – «Український Город» (знаходився у Стрийському парку, зараз стадіон не існує), решту використало на власні потреби.

Крім Львова Іван Боберський проводив подібні заходи у інших містах Галичини. Так, у салі (приміщенні) самбірської “Бесіди” 28 січня 1912 р. він виступив із темою “Про руханку і спорт в Європі”. У часописі “Діло” з цього приводу зазначалося: “Самбір. Відчит “Про руханку і спорт в Європі” виголосить в салі самбірської “Бесіди” голова “Сокола-Батька” в роф. І. Боберський зі Львова в неділю 28.І.1912. Початок о год. 7. Вступ 60 сот. Молодіж, військові і селяни 20 с. Весь дохід на закупно “Українського городу” у Львові” [29].

30 грудня 1911 р. у Львові Іван Боберський взяв участь у перших “коститууючих зборах” “Змагового Союзу”. До старшини організації обрано: головою Альфреда Будзиновського, містоголовою (заступником) Петра Франка, Справником В. Цімейка, касиром В. Левицького (через брак часу його функції мали виконувати Оксана Федів та В. Цімейко), господарем Петра Франка, виділових Степана Рудницького, Витошинського, Івана Боберського та В. Козака; провірної комісії – В. Левицького, Р. Гузара та З. Сушка. Метою організації було “розповсюднювати всі можливі спорти і давати до них ініціативу. Дятого постарася бути в такті з усіма спортовими товариствами і служити їм фахово порадою” [24]. У січні–лютому 1912 р. “Змаговий Союз” провадив “науку їзди на лещетах”. Збереглося декілька світлин із лещетарської мандрівки керівництва “Змагового Союзу” початку 1912 р. (у приватному архіві Степана Гайдучка помилково вказується 1913 р.) [28]. Одна з них публікувалася у часописах “Вісти з Запорожа” [34] та “Сокільські Вісти” [22].

З появою і популяризацією лещетарства в Галичині обговорювалося й питання відповідної термінології. Так, колишній голова товариства “Сокіл-Батько” у 1901–1908 рр. Альфред Будзиновський у 1911 р. на сторінках часопису “Діло” та “Вісти з Запорожа” обстоював такі поняття: “снігар” на означення лещетаря, “сніжиці” – лещета [25]. Іван Боберський запропонував поняття: “лещетар”, “лещета”, “лещетна прогулька” та похідні словосполучення, які прижилися серед українців і використовувалися як на західноукраїнських землях у першій половині ХХ ст. так і в діаспорі. У часописі “Діло” стосовно самоназ з цього виду спорту зазначалося: “Норвежці називають лещета “ski”, шведи “skida, andor”, ляпоці “ski”, фіни “suksi”, волгоболгари “soks”, полудневий Сибір – самоеди “кок”, східна Сибір “гольди” “suksilta”. Батьківщиною спортового лещетарства є публичні змагання в Тгцпso, а в 1879 р. перші публичні змагання в Тгцпso, а в 1879 р. перші змагання в скоку, виконані селянами з Телемарка. В центральній Європі зацікавлення до лещат зростає аж після виправи Фрідтйофа Нансена до Гренландії 1889 р. на лещатах. В 1891 р. повстав перший лещетарський клуб у Мінхені, 1898 р. перші лещетарські змагання в середущій Європі в Мірцушлягу. Лещата мусіли бути знані нашому народові від непам’ятних часів. Правдоподібно прийшли вони з Фінляндії, на що вказує назва, якою годі послуговуватися, нарти (утро-фінські і nurdo, part). Назву цю стрічаємо у творі Олександра Гвадніна “Sarmatae Europae descriptio” 1579 р., в яким він каже, що нарти уживають народи на півночі, москалі, русини. Слово “нарти” стрічаємо в повісті Свидницького “Люборацькі”, де воно означає довгі кістяні совги. З часом забули і лещетарство і назву “нарти”. Назву “лещета” ввів у нас проф[есор] Ів[ан] Боберський. Лещатами називають на Україні дві довгі, гладкі дощинки” [16].

Перед Першою світовою війною вслід за Іваном Боберським лещетарство популяризують його учні, в минулому члени УСК Степан Гайдучок, Петро Франко та Анатоль Лукашевич. Приклад УСК наслідував Євген Любич, який придбав лещета для спортового кружка “Сянова Чайка” при гімназії в Перемишлі. Лещетарство поширюється в осередках українського гімнастичного товариства “Сокіл-Батько”, які діяли в багатьох містах, містечках та селах Галичини. Проф. Іван Боберський, проф. Степан Рудницький, Альфред Будзиновський, Петро Франко, Степан Гайдучок за словами члена “Сокола-Батька” Івана Мрица “до [Першої світової] війни провадили сильну пропаганду лещетарського спорту” [23]. Однак, подальшому поширенню лещетарства на українських землях перешкодили події Першої світової війни.

У міжвоєнний період, відзначаючи внесок професора Івана Боберського у справу популяризації лещетарства, члени Карпатського Лещетарського Клубу у Львові (створений 9 грудня 1924 р. у рік проведення I зимових Олімпійських ігор в Шамоні (Франція)) 1925 р. іменували його першим почесним членом товариства [31].

Перебуваючи у діаспорі Іван Боберський (з 1920 до 1932 рр. проживав у Канаді, з 1932 до 1947 рр. – Югославії) продовжував цікавитися лещетарством, практикував та популя-

ризував його. Збереглося чимало світлин з Канади, де він демонстрував одяг та засоби пересування (лещета, сплети) з зимових видів спорту. Окрім цього 1936 р. Іван Боберський взяв участь як журналіст на IV-их зимових Олімпійських іграх в Гарміш-Партенкірхені (Німеччина). Його репортажі, зокрема й про лещетарів вийшли друком у часописі «Діло» [30]. У 1933 р. у «Календарі-альманасі на 1934 рік Спорт в маси!» Едвард Жарський опублікував статтю під назвою «Історія українського фізичного виховання». У ній він писав: «Великі заслуги над розвоєм тіловиховної ідеї положив проф. Боберський Іван, якого 60-ліття уродин припадало в серпні 1933 р. Він поклав підвалини під український спорт, новітнє тіловиховання, чим слушно придбав собі ймення батька українського тіловиховання» [20, с. 12]. Публікація проілюстрована світлиною Івана Боберського з лещетами, яка раніше була поміщена 1912 р. у «Вістях з Запорожа» [10], а 1928 р. у «Сокільських Вістях» [22].

У ЦДІА України у Львові вдалося віднайти цікавий документ, датований 28 лютого 1931 р. Директор музею Наукового товариства імені Шевченка (музей знаходився на вул. Чарнецького, 24 – тепер вул. В. Винниченка) Ярослав Пастернак надіслав старшині «Сокола-Батька» листа-подяку на картці НТШ такого змісту: «Управа Музею Наукового Товариства ім. Шевченка дякує Вам отсим щиро за дар пари лещат Боберського з 1908 р. Вписаний у книгу приросту під ч. 21166 і просить о прихильну пам'ять й на будуче. Гарзд!» [33, арк.73–73 зв.]. На жаль, встановити місце знаходження цього раритету не вдалося. Швидше за все, лещети (довжиною два метри) Івана Боберського, як і інші пам'ятки музею НТШ, були знищені радянською владою після Другої світової війни.

Висновки. Отже, проведене дослідження дало можливість з'ясувати як невідомі аспекти біографії Івана Боберського так і становлення лещетарства в Галичині на початку ХХ століття. Іван Боберський як один із перших популяризаторів лещетарства серед українців зумів це зробити в теоретичній (замітки, публікації, науково-методичні праці, розробка відповідної термінології) і практичній площинах (організація та поширення цього виду спорту серед українців). Завдяки йому цей вид змагу (спорту) зумів посісти вагоме місце серед зимових видів спорту, якими займалися не тільки члени українських руханкових та спортових товариств Галичини «Сокіл», «Україна», «Пласт», «Змаговий Союз», «Сянова Чайка», «Поділля» тощо, а й широкий загал українців.

Список використаної літератури

1. Боберський І. Впоряд / І. Боберський. – Львів, 1909. – 58 с.
2. [Боберський І.]. Гімнастика / І. Боберський // Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1907/1908. – Львів: Накладом наукового фонду, 1908. – С. 38–39.
3. [Боберський І.]. Гімнастика / І. Боберський // Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1908/1909. – Львів: Накладом наукового фонду, 1909. – С. 13–17.
4. [Боберський І.]. Гімнастика / І. Боберський // Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1909/1910. – Львів: Накладом наукового фонду, 1910. – С. 13–24.
5. Боберський І. Забави і гри рухові / І. Боберський. – Львів, 1904. – 31 с.
6. Боберський І. Забави і гри рухові. Часть II. Вісімнадцять гор мячевих / І. Боберський. – Львів: Накладом товариства «Сокіл», 1905. – 29 с.
7. Боберський І. Забави і гри рухові. Часть III. Копаний мяч / І. Боберський. – Львів: Накладом товариства «Сокіл», 1906. – 36 с.
8. Боберський І. Забави і гри рухові. Часть IV. Ситківка / І. Боберський. – Львів, 1909. – 47 с.
9. Бб. [Боберський І.]. Зимові спорти / І. Боберський // Сокільські Вісти. – Львів, 1909. – 4 лютого. – Чис. 5. – С. 3–4.
10. Боберський І. Їзда на лещетах / І. Боберський // Вісти з Запорожа. – Львів, 1912. – 28 лютого. – Чис. 66. – С. 4–7.
11. Боберський І. Лавчина і щєблівка / І. Боберський. – Львів, 1910. – 16 с.
12. Боберський І. Лещетами наоколо Львова / І. Боберський // Діло. – Львів, 1909. – 17 н. ст. (4 ст. ст.) лютого. – Чис. 34. – С. 3.
13. Боберський І. Нові шляхи до тілесного виховання / І. Боберський. – Львів: Накладом «Сокола-Батька», 1911. – 8 с.
14. [Боберський І.]. Спорт в році 1910 / І. Боберський // Вісти з Запорожа. – Львів, 1910. – 3 падолиста. – Чис. 51. – С. 12–13.
15. [Боберський І.]. Хід на лещетах / І. Боберський // Сокільські Вісти. – Львів, 1909. – 21 січня. – Чис. 3. – С. 5–6.
16. Велике досягнення українських лещетарів. (З приводу посвячення домівки К. Л. К. у Славську) // Діло. – Львів, 1934. – 5 березня. – Чис. 58 (13603). – С. 5.
17. Виклад «Про зимові спорти» // Діло. – Львів, 1911. – 7 грудня.
18. Гайдучок С. Інтересний відчит професора Боберського / С. Гайдучок // Діло. – Львів, 1911. – 12 грудня.

19. Галичина – український здвиг за матеріалами архіву Степана Гайдучка: [Альбом] / Авт. ідеї Л. Крип'якевич; Упорядники: Ю. Николишин, І. Мельник; літ. редактор І. Лемко. – Львів: Априорі, 2014. – 268 с.
20. Жарський Е. Історія українського фізичного виховання / Е. Жарський // Календар-Альманах на 1934 рік Спорт в маси! – Львів: Накладом видавничої кооперативи “Вогні”, 1933. – С. 10–14.
21. Зелений А. “Україна” / А. Зелений // Вісти з Запорожжя. – Львів, 1912. – 30 січня. – Чис. 65. – С. 4.
22. І. М. [Мриц І.]. Лещетарство / І. Мриц // Соکیلські Вісти. – Львів, 1929. – Січень. – Чис. 1. – С. 15–16.
23. І. М. [Мриц І.]. Лещетарство (Докінчення) / І. Мриц // Соکیلські Вісти. – Львів, 1929. – Лютий. – Чис. 2. – С. 3–5.
24. Із наших спортив // Діло. – Львів, 1912. – 24 січня. – Чис. 18. – С. 7.
25. Лещета // Вісти з Запорожжя. – Львів, 1911. – 30 цвітня. – Чис. 56. – С. 6.
26. Лещетами наоколо Львова // Вісти з Запорожжя. – Львів, 1910. – 8 грудня. – Чис. 48. – С. 12.
27. Лещетний курс // Вісти з Запорожжя. – Львів, 1910. – 6 жовтня. – Чис. 46. – С. 13.
28. Приватний архів Степана Гайдучка (м. Львів).
29. Самбір // Діло. – Львів, 1912. – 12 січня.
30. Сова А. Олімпійська тематика в творчій спадщині Івана Боберського (на прикладі IV зимових Олімпійських ігор у Гармш-Паргенкірхені 1936 року) / А. Сова // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич: Посвіт, 2017. – Спецвипуск III. – С. 203–214.
31. Сова А. Атрибутика Карпатського Лещетарського Клубу / А. Сова // Вісник Черкаського університету. Серія: Історичні науки. – Черкаси: Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького, 2014. – Вип. 19. (312). – С. 103–107.
32. Сова А. Професор Іван Боберський: життя, присвячене Україні (з нагоди 140-ліття від дня народження) / А. Сова // Пластовий шлях. – Львів, 2013. – Чис. 3–4 (175–176). – С. 56–58.
33. ЦДІА України у Львові. – Ф. 312. – Оп. 1. – Спр. 134. – 265 арк.
34. Члени “Укр. Змагового Союзу” на лещетах // Вісти з Запорожжя. – Львів, 1912. – 28 лютого. – Чис. 66. – С. 2.
35. Яців Н. Причинки до історії українського сокілства / Н. Яців // Соکیلські Вісти. – Львів, 1928. – Лютий. – Чис. 2. – С. 3–5.
36. Blue Boy [Гайдучок С.]. Лещетами довкруги Львова / С. Гайдучок // Діло. – Львів, 1929. – Чис. 61 (11402). – 20 березня. – С. 3.

References

1. Boberskyi, I. (1909) *Composed*. Lviv (in Ukr.)
2. Boberskyi, I. (1908) *Gymnastics. Report of the directorate of c.c. Academic Gymnasium in Lviv for the school year 1907/1908*, 38–39.
3. Boberskyi, I. (1909) *Gymnastics. Report of the directorate of c.c. Academic Gymnasium in Lviv for the school year 1908/1909*, 13–17.
4. Boberskyi, I. *Gymnastics (1910). Report of the directorate of c.c. Academic Gymnasium in Lviv for the school year 1909/1910*, 13–24.
5. Boberskyi, I. (1904) *Fun and mobile games*. Lviv (in Ukr.)
6. Boberskyi, I. (1905) *Fun and mobile games. P. II. Eighteen ball games*. Lviv (in Ukr.)
7. Boberskyi, I. (1906) *Fun and mobile games. Part III. Soccer*. Lviv (in Ukr.)
8. Boberskyi, I. (1909) *Fun and mobile games. P. IV. Sytkivka*. Lviv (in Ukr.)
9. Boberskyi, I. (1909) *Winter sports. Sokolski Visty, February 4, № 5*, 3–4 (in Ukr.)
10. Boberskyi, I. (1912) *Go skiing. Visty z Zaporozha, 28 February, № 66*, 4–7 (in Ukr.)
11. Boberskyi, I. (1910) *Bench and ladder*. Lviv (in Ukr.)
12. Boberskyi, I. (1909) *Around Lviv by ski. Dilo, 17(4) February, № 34*, 3. (in Ukr.)
13. Boberskyi, I. (1911) *New ways to training the flesh*. Lviv (in Ukr.)
14. Boberskyi, I. (1910) *Sport in 1910. Visty z Zaporozha, November 3, № 51*, 12–13. (in Ukr.)
15. Boberskyi, I. (1909) *Running on skis. Sokolski Visty, January 21, № 3*, 5–6. (in Ukr.)
16. *Great achievement of Ukrainian skiers. (About the bless of the house K. L. K. in Slavsk) (1934). Dilo, March 5, № 58 (13603)*, 5 (in Ukr.)
17. *Issue “About Winter Sport” (1911). Dilo, 7 December*.
18. *Hayduchok, S. Interesting report of Professor Boberskyi. Dilo, 12 December*.
19. *Galicja – Ukrainian rally on materials of Stepan Hayduchka's Archive: [Album] / Author of the idea L. Krypyakevich; Organizers: Y. Nikolysyn, I. Melnyk; literary editor I. Lemko (2014). Lviv: Apriori, 2014 (in Ukr.)*
20. *Zharsky, E. (1933) History of Ukrainian Physical Education. Calendar-Almanah of 1934 Sport in masses! Lviv: The publication of the publishing house “Vohni”, 10–14. (in Ukr.)*
21. *Zelenuj, A. (1912) “Ukraine”. News from Zaporozha. Magazine of moving, competing, travelling and firing societies, 30 January, Ed. 65*, 4.
22. *I. M. [Mritz, I.]. (1929) Skiing. Sokolski Visty. Lviv, January, № 1*, 15–16. (in Ukr.)
23. *I. M. [Mritz, I.]. (1929) Skiing (Finishing). Sokolski Visty. Lviv, February, № 2*, 3–5. (in Ukr.)
24. *From our sports (1912). Dilo. Lviv, January 24, № 18*, 7. (in Ukr.)
25. *Skis. (1911) Visty z Zaporozha, 1911, April 30, № 56*, 6. (in Ukr.)
26. *Around Lviv by ski (1910). Visty z Zaporozha, 1910, December 8, № 48*, 12. (in Ukr.)
27. *Skiing course (1910). Visty z Zaporozha. Lviv, October 6, № 46*, 13. (in Ukr.)
28. *Private archive of Stephen Hayduchka (the city of Lviv)*.
29. *Sambir. (1912). Dilo, Lviv, Sept. 12. (in Ukr.)*

28. Sova A. (2017) The Olympic themes in the creative heritage of Ivan Boerskyi (on the example of the IV Winter Olympics in Garmisch-Partenkirchen in 1936). *Drohobyuckij krajeznavchyj visnyk(Drohobych Local History Collection). Drohobych: Posvit, Special Ed. III*, 203–214. (in Ukr.)
29. Sova A. (2014) Attributes of the Carpathian Skiing Club. *Journal of Cherkasy University. Series: Historical Sciences. Cherkasy: Cherkasy National University. B. Khmelnsky, Ed. 19. (312)*, 103–107. (in Ukr.)
30. Sova A. (2013) Professor Ivan Bobersky: life, dedicated to Ukraine (on the occasion of the 140th anniversary of his birth). *Plastovy shlah. Lviv, № 3–4 (175–176)*, 56–58. (in Ukr.)
31. Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv. Fund 312. Description 1. Case 134. 265 p.
32. Members of “Ukr. Sport Union “on skis (1912). *Visty z Zaporozha. Lviv, February 28, № 66, 2.* (in Ukr.)
33. Yatsiv, N. (1928) The reasons to History of Ukrainian Sokilnyctva. *Sokolski Visty. Lviv, February, № 2, 3–5.* (in Ukr.)
34. Blue Boy [Gaiduchok, S.] (1929) Around Lviv by ski. *Dilo. Lviv, № 61 (11402), March 20, 3* (in Ukr.)

SOVA Andrii, Ph.D. in History, Associate Professor, Ivan Bobersky Lviv State University of Physical Culture,

e-mail: andrijsova@yahoo.com

IVAN BOBERSKYI IS A POPULARIST OF LESHCHETARSTVO(SKIING) AMONG THE UKRAINIANS

Abstract. Introduction. *At the end of the nineteenth and at the beginning of the twentieth centuries different kinds of sports are spreading and developing in Galicia, in particular, leshchetarstvo (skiing). In the Ukrainian environment it was mastered and popularized by a prominent Ukrainian educator, public, cultural and educational and military-political activist, editor, journalist, philanthropist, founder of the Ukrainian body-building and sports tradition, professor Ivan Boberskyi (1873-1947). In contemporary Ukrainian historiography about the history of leshchetarstvo (skiing) in the Ukrainian environment of Galicia and the role of the “Father of Ukrainian Body Building” in this process, it is only briefly and appropriately.*

Purpose. *The purpose of the article is to explore the contribution of Ivan Boberskyi to the formation and the development of leshchetarstvo (skiing) in Galicia on the basis of diverse sources. Chronological limits cover the first third of the twentieth century.*

Results. *Ivan Boberskyi popularized the leshchetarstvo (skiing) in the theoretical and the practical areas. As a theorist, having studied the special foreign literature of that time, he translated, wrote, concluded and published one of the first Ukrainian manuals about body science and sports. Ivan Boberskyi shared his interest in winter sports in such Ukrainian journals as “Sokolski Visty” (Falcon’s news), “Visty z Zaporozha” (News from Zaporozha) and “Dilo” (Business). In 1912, Ivan Boberskyi published a scientific and methodological work “Go skiing”, where he suggested the definitions of “leshchetar” (skier), “leshcheta” (skis), “leshchetna prohulka” (ski walking) and derivative phrases that were found among Ukrainians and used as in Western Ukrainian lands in the first half of twentieth century and in the diaspora. Ivan Boberskyi, in order to increase his awareness and skills in go skiing, took part in skiing courses hold in different European countries.*

He also himself as an amateur engaged in many sports, attracted his colleagues and pupils from the environment of the “Ukrainian Sports Club” at the Academic Gymnasium and a branch in Lviv and the Ukrainian Gymnastic Society “Sokil-batko” (Falcon-Father), the sport association of Lviv higher schools “Ukraine”, scout organization “Plast”, “Zmag Sojuz” (Sport Union). For spreading leshchetarstvo (skiing) among the Ukrainian community of Galicia, Ivan Boberskyi, February 15, 1909, the first in the history of Lviv went skiing around the city. While in the diaspora, Ivan Boberskyi continued to be interested in leshchetarstvo (skiing), practicing and popularizing him. In 1936 he took part as a journalist in the IV Winter Olympics in Garmisch-Partenkirchen (Germany). His reports, including about skiers, were published in the journal “Dilo”.

Conclusions. *The conducted research helped to find out both the unknown aspects of the biography of Ivan Boberskyi and the formation of leshchetarstvo (skiing) in Galicia at the beginning of the 20th century. Ivan Boberskyi, as one of the first popularists of leshchetarstvo (skiing) among the Ukrainians, managed to do it in theoretical (notes, publications, scientific and methodological works) and in practical terms (organization and distribution of this kind of sport among the Ukrainians). Thanks to him, this kind of sport (zmag) managed to occupy an important place among the winter sports, which were engaged not only by members of the Ukrainian motor and sport societies of Galicia “Sokil” (Falcon), “Ukraine”, “Plast”, “Zmag Sojuz” (Sport Union), “Syanova chajka” (Syanov seagull) “Podillya”, etc., but also a wide range of the Ukrainians.*

Key words: *Ivan Boberskyi, Galicia, Lviv, sport(zmag), leshchetarstvo (skiing).*

Одержано редакцією 17.10.2018
Прийнято до публікації 15.11.2018